

Gânduri despre rostul comisiei de specialitate a UCMR

George Balint

Nu puțini sunt astăzi cei care consideră fundamentul ideatic al UCMR oarecum anacronic, reclamând o reformulare de ordin pragmatic, bunăoară, după tipicul unei agenții editorial-impresariale. În fond însă, și întrucât ideile sunt imuabile, nu pot fi raportate la timp sub aspectul nașterii și deteriorării. Prin urmare, nu atât ideatica este cea care trebuie reformulată cât modul actualizării ei. Or, aici, sunt într-adevăr mai multe de spus. UCMR trebuie fără îndoială să continue sub aspectul ideii de *uniune*, dar este imperios necesar să se reformuleze privitor la metodă. Altfel zis, cum ar fi mai potrivit să administrăm astăzi starea de uniune, din perspectiva breslei compozitorilor? Premisele unor soluții se pot obține printr-o abordare critică a mecanismului actual de funcționare. Sigur că el se relevă mai întâi dintr-o lectură a statutului, însă doar la nivelul principiilor. În fapt, UCMR este un for academic de recunoaștere și evaluare estetic-muzicologică a operelor muzicale realizate de membrii săi. Aceasta se face în primul rând pentru a susține moral și material continuitatea unei întreprinderi care, la nivel individual, ține de o opțiune pentru care comanda socială este tot mai firavă: *creația savantă*. Astfel că UCMR trebuie să-și dezvolte politici cu impact public, menite să resuscite interesul pentru tipul/genul de ofertă culturală pe care, prin tradiție, este capabil să-l ofere.

În trecut, UCMR era instituit mai ales cu funcția de consilier de specialitate al unui factor decident, statul, aflat în poziția de unic producător executiv, și, totodată (deși nu explicit), comanditar. Prin UCMR veneau operele muzicale, în stadiul conceptual, ca partituri, și tot prin UCMR se propunea și o anume axiologie, în scopul distribuirii unor fonduri bănești acordate de stat, sub formă de prime de achiziție. În inerția acestui mecanism ne mai aflăm și astăzi, însă într-un fel bizar, căci practic, statul nu mai indică și nu mai pretinde nimic de la UCMR. În fond, nici măcar nu arată că ar mai aștepta ceva de la acest ONG. Prin urmare, din perspectiva palierului politic administrativ-decisional, conștiința acestei necesități de ordin cultural a amorțit, surdindu-se pînă la ignorarea totală. Așadar, UCMR trebuie să-și asume nu doar strategia de a continua să fie, ci și necesitatea de a (încă) fi. Iar aceasta, mai cu seamă pentru membrii săi.

Este clar că acum și mai ales la noi, compozitorul n-ar mai putea subzista exclusiv din atât de puținel luat de la UCMR sub forma celor numai două prime anuale, chiar și dacă lucrările sunt de factură simfonică ori în genurile operei și baletului. Cu toate astea, am putea spune că în raport cu cererea de pe o așa-zisă piață, nu sunt puțini cei care continuă să scrie muzică. De ce o fac, sună a întrebare de rit utilitar, pentru care nu se va putea da niciodată un răspuns clar. Asta, tocmai pentru că resortul acestui gen de activitate este irațional. Mai în glumă, mai în serios, un răspuns măcar suficient ar putea fi: de amorul artei. Așadar, din considerente metafizice. Ajungem, iată, la principalul motiv pentru care UCMR trebuie să vrea și să poată exista: pentru a deservi principiile în virtutea cărora o mulțime definită socio-profesional (de talie minoritară) își face un ideal și

constantă preocupare din a scrie muzică. Din această perspectivă întrezărim rostul unui for cu valoare emblematică pentru UCMR: *comisia de specialitate*.

Generic, comisia de specialitate este un cadru de evaluare academică a operelor pe care le prezintă membrii UCMR. Ulterior, în raport cu concluziile acestei comisii (structurate la rândul-i pe birouri de gen – simfonic, coral, ușor, muzicologic etc.), Consiliul director decide privitor la distribuirea fondului financiar de care dispune la un moment dat. Însă, pentru compozitor, și în raport cu resortul său motivațional, are o mai mare importanță să știe cum i-a fost evaluată muzicologic opera, decât cum i-a fost încadrată financiar, cu toate că nici acest aspect secund nu trece neobservat. De aceea responsabilitatea comisiei de specialitate este sporită pe o dimensiune cu totul diferită celei proprii unui consiliu de administrație. În general, dacă într-un consiliu administrativ deciziile se iau pe criteriul valorii de piață, ca strategii de producție și marketing, pentru comisia de specialitate criteriul valorii artistice este exclusiv și, ca atare, unic. Prin urmare, judecata nu se face din unghiul unui potențial cumpărător (producător), ci din acela al unui spirit liber (reflexiv), deconționat de spectrul oricărei circumstanțe existențiale. Evaluatorul nu se mai orientează în raport cu niște reguli ale concretitudinii materiale, până la urmă lesne de definit și stabilit, ci după valoarea experienței sale profesionale (ca autor el însuși), căreia îi incumbă depotrivă o latură academică, de competență analitică, și una morală, de ținută etică. În această situație avem de-a face cu un critic de factură spirituală, el însuși creator și mentor, respectiv cu o *personalitate*.

Deosebirea fundamentală constă între ipostaza birocratică, a funcționarului încadrat unui sistem prin care poate observa neimplicat, din anonimatul propriei persoane, și cea creatoare, a mentorului, al cărui fel de judecată este marcat stilistic de personalitatea sa artistic-umană. Altfel zis, între obiectivitatea sterilă și subiectivitatea fertilă. Privind astfel, înțelegem că dacă un funcționar poate fi înlocuit fără evidență la nivelul modificărilor sistemului din care face parte, o personalitate ocupă un loc absolut. Comisia de specialitate are o componență numerică oarecare. Însă actul de judecată al fiecărui membru este făcut din perspectiva personalității sale, ceea ce îi conferă o distincție valorică ireductibilă. Dar, credem noi, numai câtă vreme sunt întrunite și organic împerecheate cele două laturi definitorii pentru statutul oricărei personalități, în genere: profesionalismul probat nemijlocit și ținuta morală continuu intactă. Prin urmare, spunem că membrii comisiilor de specialitate ale UCMR, cum, spre exemplu, cei din Biroul simfonic, nu pot fi doar luați, ca o sumă de profesioniști, ci și considerați, ca o seamă de personalități, pentru că, după cum se știe, personalitățile nu pot fi însumate; se pot doar grupa, în foruri.

Deschizând opera ce i se înfățișează, comisia de specialitate se așează în unghiul unei duble căutări: de tip Yang sau analitic-active, respectiv radiant-proiective (cu privire la formă) și de tip Yin sau reflexiv-meditative, respectiv absorbant-introiective (privitor la conținut). Ne referim la acea perspectivă din care i se relevă operei aspectele de *solaritate* (model) și de *mister* (profunzime). Sunt, totodată, și coordonate ținând de o configurare ontologică a operei de artă.

Prin acest mod de abordare, UCMR capătă atât un profil unic cât și, mai ales, o nuanță de incomensurabilitate, ținând de domeniul calității pure. Decurge din asta și valoarea de model, propagat fenomenologic de UCMR din chiar actul de judecată al comisiei de specialitate. Un model de gândire cu valențe de transcendență. Nu sunt prea multe țări în Europa, care să beneficieze de așa ceva. Ce poate fi mai minunat decât măcar și faptul că într-o societate destul de bezmetică pe multe planuri, există la UCMR aceste comisii de specialitate, formate dintr-o seamă de personalități ale gândirii și creației muzicale autohtone? Este un miracol pentru care merită să veghem, ca nu de cumva, pe durata unei clipe de globală indiferență, și acesta să dispară definitiv.